

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromjesečno K 12—, mjesečno K 4—, u maloprodaji 16 ml. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg. Cuztoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

HRVATSKI LIST izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Cuztoza 1. Uredništvo: Slatinska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIF HAIN u Puli. — Ručni pišani se ne vraćaju. Čak rač. aus. post. št. 26.796.

Godina IV.

U Puli, nedjelja 12. svibnja 1918.

Broj 1017

Dojmovi iz daleke Rusije.

Razgovor s jednim našim vojnikom, koji se iz Rusije povratio.

Naš je suradnik govorio s jednim našim vojnikom, koji se iz Rusije iz zarobljeničtva povratio, te se sada nalazi na jednomjesečnom dopustu. Pješak J. B. iz Raklija povratio se iz Rusije dne 19. siječnja. Na bijegu nalazio se 3 mjeseca, dok mu nije uspjele doći do granice i pobjeći preko u našu državu i svoju domovinu, za kojom mu je srce širokim ruskim poljanama uvijek čeznulo. Ali pustimo njega neka on sam pripovijeda.

„U zarobljeničtvu boravio sam 22 mjeseca. Bio sam dodijeljen radničkoj kuhinji, gdje sam sjekao drva. Hrana bijaše prilično dobra. Ujutro dobivamo dnevno komadić šećera sa čajem, a podne bijaše obijed dosta pristojan, samo što nam je jednoličnost ruske hrane doznogrdila. Dan za danom dobivamo kupus sa ribom. U društvu bijasmo ponajviše s Hrvatima (Dalmatincima i Bosancima) te ispočetka sa Česima. Kasnije su sve Čeha izabrali, te su ih sve zajedno nekako preselili. Ruski vojnici, koji su držali nad nama stražu, bijahu sami Čerkezi, koji su s nama za vrijeme carizma postupali sa svom bezobzirnošću, te su nas pojedince i mnogo puta batinali. Ali to nisu bili Rusi. Rusi nisu postupali s nama zlo, nego su nas dapače pomagali potajno a i pri bijegu bili su mi na ruku. Ti „prvi Rusi“ (izraz vojnika, koji pripovijeda) nisu bez srca.

Kad je došla sloboda, t. j. kad je bio svrgnut carizam, onda je nestalo čerkeskih pušaka i kundaka, koji su nas neprestano plašili, i u to smo doba živili nešto slobodnije. A kad je došla nova vlada (Trocki i Lenin) onda se uopće nije nitko ni brinuo za nas. Tu smo se svi razbjegli, jedan simo, drugi tamo, svaki sa svojim mislima i namjerama, da se što prije dočepa ruske granice, te da što prije dođe u domovinu. Ja sam već bio sebi priskrbio odijelo ruskog vojnika i u tom sam se odijelu dao na put. U ono vrijeme, što sam tamo boravio, naučio sam prilično dobro govoriti ruski, pa mi zato bijeg nije bio ništa tako težoban. Za zarobljenike kao što su ruske vojnike nije se više brinuo nitko. Pojedinci i u skupinama klatili su se naokolo ruski vojnici, i u tom općenitom metežu mogao je čovjek biti siguran, da će mu se bijeg posrećiti.

Na bijeg se dno svatko srećano. Boljševička anarhija prijetila je smrću, mi se u tom mješavilu nismo mogli snaći a čežnja opet za domovinom, za selom, za roditeljima i braćom bila je tako jaka, da smo si željeli, da jednom dođemo onamo, da sve razgledamo, da nasitimo svoje oči svim tim milim stvarima, pa makar morali onda poožiti kosti, samo da to bude u domaćoj zemlji. Mlade i prilazne ruske djevojke, privlačive svojom umjatošću mnogo su mi na bijegu pomagale. Ostatak će mi ta njihova susretljivost uvijek na pameti i do smrti neću zaboraviti onih lijepih glavicu s dubokim očima, koje tako općaravaju čovjeka.

Granicu sam našu prešao u noći. Prvi me zastavio jedan naš vojnik, Pazinac, koji je bio na straži. Tu sam prvi puta nakon toliko vremena našao Istranina, te sam bio kao preporodjen, kad sam čuo našu riječ, po istarsku. Odatle do Mar-maros-Szigeta putovao sam 18 dana. Tek u Karp-tima dobio sam prvi komad kruha i jednu sirovu repu. Sad sam na dopustu, koji nažalost brzo svršava, pa onda idem u Voitsberg na svoju pukovniciju i s njom opet na bojište protiv Talijana.

Na pitanje našeg urednika, kako mu se u Rusiji svidjalo uopće, odgovori: Uzeti sve zajedno nije tamo ni bilo tako loše. Ali ipak je na našoj zemlji za nas bolje. U onom sam se selu rodio i u onom bih najvolio i živjeti i umrijeti. — A da li ste dobivali u Rusiji alkoholnih pića, i kako ste živjeli bez vina, kad ste tu tako na vino naučili? — „E, što ćete, tamo se čovjke knauči na sve. Vina nijesmo mogli dobiti nikada, te ga sve vrijeme, što sam bio u zarobljeničtvu nisam ni okusio, ali rakije smo mogli ipak dobiti, premda bijaše skupa. Za litar se potajno plaćalo 18 rubalja. A tko bi dao onim ljudima u ruke vino ili rakiju? Kako bi se s njima onda moglo živiti?“ — A hrane? — „Hrane smo dobivali dovoljno, i ako ne uvijek jednako mjerno. Kruha barem je bilo uvijek dosta.“

Time se razgovor završio. Naš je urednik zaželio tom našem junaku sreću i pri svim budućim operacijama u vojnoj službi. Dojam, kojega je na urednika proizveo bio je najbolji. Vojnik, dvadeset i sedam godišnji mladić izgleda dobro. Govori lijepo ruski i češki, dok je hrvatski, talijanski i njemački znao već otprije. Nadaren je i inteligentan, te se vidi, da je svagdje gdje je bio i kud je prošao, uhvatio nešto i za sebe. Osobito se sa najtoplijim osjećajima sjeća privlačivih očiju bujnih djevojaka sa prostranim i plodnim ruskim ravnicama. Ljuti ga samo, što nema ovde duhana, dok je u Rusiji bilo tog blaga

božjega u izobilju. Bude li mogao, reče, posjetiti će nekada, kad dodju bolji dani opet stare znance, prijatelje i prijateljice, koje je u ropstvu upoznao. Sudeći iz njegova crvena lica i sjajnih očiju, punih lijepih i intimnih uspomena, nije to ropstvo bilo baš kruto...

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj je fronti bila jučer na obim stranama Izvidnička i ljetalačka djelatnost opet veoma živahna. — Poglavlica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Istočno bojište: U predjelu Kemmela bila je topnička djelatnost privremeno veoma živahna. Mi smo s uspjehom proveli manja poduzeća. Suzbili smo francuske djelomične navede sjeverno od Kemmela i kod Looera. Na bojištu na Sommi razviše se višestruko žestoki pješadski bojevi. Engleske su pukovnije napale po višesatnom dječovanju paljbe uzalud na naše linije u šumi Aveluy. Njihovi su navedni timski pretrpjeli u našoj paljbi najteže gubitke. Isto tako su se razbile noćne navede neprijatelja protiv Mangarda. Na zapadnom bijegu ustalo se neprijatelj u perivoju Grivesnes. U ostalom skršio se kasnije njegov napadaj krvavo. Izvidjaji na kanalu Oise-Aisne u Champagni i sjeverno od Pont-a-Mousson. U šumi Apremont suzbili smo sunak francuskog bataljuna, što je bio pojačan pionirima i plamenometima. Jugozapadno od Apremonta i sjeverno od Parroy zadasmo Amerikancima krupnim militskim metcima teške gubitke. — Macedonska fronta: Sjevero-zapadno od Makova provallie su njemačke navedne čete u francuske jarke. — Ludendorff.

* Francuski izvještaj od 10. svibnja popodne: Po kratkoj žestokoj topničkoj pripremi osvojile su francuske čete jučer popodne perivoj Grivesnes, od kojeg su Nijemci držali još važan dio. Kod ovog smo poduzeća dopremili 258 zarobljenika, među kojima i 4 časnika i mnogo ratnog pribora. Unatoč jakom protudjelovanju njemačke artilerije i izvidničkih sunaka Nijemaca, koji su kućali doprijeti sve do novih francuskih linija, uzdržala se francuska pješadija u osvojenom položaju te se u njemu i uredila. Na desnom bregu Aillette, u Champagni i okolici Massigesa, sjeverno od Reimsa, u Loreni u šumi Milly izveli su Francuzi malih pojedinačkih poduzeća te uspješno suzbili njemačke napadaje. Kod toga su zarobili 36 momaka, među kojima jednog časnika. Poručnik je Fonk za dva uzleta oborio 6 njemačkih dvoplošnjaka.

* Engleski izvještaj od 9. svibnja na večer: Svršetkom mjesnog okršaja, što se desio danas prije podne u odsjeku Vermeze, bili su posve uspostavljeni engleski i francuski položaji. U svezi sa već javljenom topničkom pripremom poduzeo je neprijatelj jutros dvije mjesne navede u području Alberta i kod Bezincourta. Na zadnjem smo mjestu skršili navalu već našom topničkom i strojno-puščanom paljbom, koja nije mogla doprijeti do naših jaraka. Kod Alberta uspjele je neprijatelj, izakako je pretrpio teških gubitaka, da se ustali na 150 jarda širokom komadu naše fronte. Sa ostale engleske fronte nema ništa važnoga osim obostrane topničke paljbe u različitim odsjecima.

10. svibnja prije podne: Protunavalom smo opet osvojili maleni komad fronte, što nam je neprijatelj bio svojom jučerašnjom navalom preoteo. Dopremili smo nekoliko zarobljenika. Neprijateljsko je topništvo djelovalo tijekom zadnje noći u dolinama Somme i Ancre i na različitim mjestima bojne fronte na Lysl.

10. svibnja na večer: Mjestimični okršaj zbio se kod šume Aveluy sjeverno od Alberta. Neprijateljsko je topništvo djelovalo na različitim mjestima, osobito u odsjecima od Vimya i Robecquy i južno od Dikkebusche. Inače ništa nova.

* Talijanski izvještaj od 10. svibnja: Akcije ophodnja na čitavoj uzvisinskoj fronti i živahniji dvobojevi topništva u području Adameilla, na sjevernim obroncima Altissima i uzvisinskom predjelu Asiaga. U dolini Brente, dolini Seretha i kod prelaza Piave, gdje smo primijetili kretanje četa i kolona neprijatelja bila je ljetalačka djelatnost nad prvim linijama i neposredno iza njih. 4 neprijateljska ljetala bila su oborena a jedno prisiljeno da sidje.

* Zapadna fronta. Wolffov ured javlja dne 10. t. mj.: Usljed ponovnih teških poraza Engleza nijesu samo Francuzi morali da preuzmu dijeleve engleske fronte, već je i malena belgijska vojska bila prisiljena, da se proširi do južno od željezničke pruge

Boesinghe-Langemark, premda je engleska fronta bila već i onako pokraćena uzmakom Engleza u zavoju Yperna. Iz ove se činjenice razabire kako je velik bio engleski poraz i kako su teški bili engleski gubici. — „Reuter“ javlja: Posebni dopisnik kod engleske vojske u Francuskoj brzojavlja: Glasa se, da se je poručnik barun Richthoffen, brat nedavno palog slavnog njemačkog ljetača, pred nekoliko vremena sunovratio u dolini Somme i da si je kod toga razbio lubanju. Vjerojatno je, da neće nikada više letjeti. (Ova vijest još nije potvrđena.)

* Rat na moru. Wolffov ured javlja dne 11. t. mj.: Novi uspjesi podmornica u Sredozemnom moru: 6 parobroda i 2 jedrenjake sa ukupno 25.000 brutto reg. tona.

* Vanjski ministar Burlan — prof. Njegovo je Veličanstvo car upravio na vanjskog ministra, baruna Burlana, ručno pismo, u kojemu mu prigodom sklopljenja mira sa Rumunjskom u znak zahvalnosti podjeljuje grofovsku čast.

* Mogućnost mira. Dopisnom uredu javljaju preko Ženeve iz Pariza, da je odsjek za vanjsku politiku proučio austro-ugarski dossier te prihvatilo kod toga rezoluciju, da se je odsjek uvjerio iza preslušanja svjedoka, a bi se mirovnim pregovorima godine 1917. i 1918. bio dao u izvjesnom momentu postići za Francusku i njezine saveznike prihvatljiv mir.

* Državni kancelar Hertling i državni tajnik pl. Kühlmann otputovaše dne 10. t. mj. na večer u veliki glavni stan.

* Iz Engleske. Prema „N. Courant“ se iz Londona brzojavlja, da većina članova parlamenta vidi uzrok krize u ozbiljnom nesuglasju, koje postoji medju vladom i generalima. Donja kuća podupire politiku nadmoći građanske vlasti nad vojničkom vlasti. Odkako je Lloyd George ministar-predsjednik se osjeća, da ratni kabinet ili omalovažava savjete generalnog stožera ili da se za njih uopće ne brine.

* Novi engleski brodovi. Engleska admiraliteta javlja: U prvom četvrtgodištu 1918. izgradjeno je u kraljevstvu 320.280 brutto reg. tona trgovačkih brodova, a u alijirskim i neutralnim državama 544.327 brutto reg. tona. U godini 1917. izgradjeno je u svemu 1.470.312 brutto reg. tona. Tonaža izgradjenih brodova za godinu, koja je dovršena 30. travnjom, iznosi u svemu 1.299.337 brutto reg. tona te pokazuje redovito i progresivno rastenje prema prijašnjoj godini, u kojoj je u svemu bilo izgradjeno 741.931 brutto reg. tona.

* Guatemala (centralna Amerika) priključila se je ratnom stanju, što postoji izmedju Udruženih država i Njemačke. To je 10. t. mj. saopćila španjolska vlada njemačkom vanjskom uredu.

Iz Rusije.

Petrograd, 9. (D. u.) Brzojavna agentura javlja: O saopćenju pučkog povjerenika Cičerina izvjavlja francuski poklissar Noulens slijedeće: Ja se neću upustiti u pojedinosti izjava Cičerina, već ističem samo toliko, da je izvratio značenja mojih riječi te da mi pripisuje aneksionističke namjere. Ja prosvjedujem najodrešitije protiv tom podmetanju. Francuska i njezini su saveznici prijatelji ruskog naroda te žele samo to, da taj narod bude slobodan i silan.

Imenovanja u dvorskoj službi.

Beč, 10. (D. u.) Car je odobrio molbu princa Konrada Hohenlohe za odstup iz službe prvog najvišeg dvorskog meštra te je na ovo mjesto imenovao majora Josipa grofa Hunyadya. Nadalje je car udovoljio molbi generalnog adjutanta baruna pl. Marterera za odstup iz službe načelnika vojničke kancelarije te je imenovao pukovnika gen. stožera baruna Zeidlera pl. Daublewskog generalmajorom i generalnim adjutantom; posljednji je određen kao nasljednik baruna pl. Marterera.

Odsjek za vanjske poslove.

Beč, 11. (D. u.) Listovi donasaju odgovor načelnika odsjeka za vanjske poslove u delegacijama, Baernreitera, na pismo delegata dr. Ellenbogena, u kojemu se zahtijeva, da se sazove odsjek. Dr. Baernreiter je u odgovoru saopćio, da je opetovano imao prilike, da o toj stvari govori sa vanjskim ministrom barunom Burianom. Ministar osjeća potrebu, da se čim prije predstavi delegatima te da s njima dovrši višecje poslove. Ministar, koji je opetovano morao otputovati i koji će iza svog povratka biti po svojoj prilici zaposlen nekim prešnim poslovima, moći će tek iza svog povratka odrediti, na koji će dan biti odsjek sazvan. To će se po svojoj prilici dogoditi u drugoj polovici svibnja.

Sastanak u njemačkom glavnom stanu.

Beč, 11. (D. u.) Njg. Veličanstvo car podao se je dne 10. t. mj. u njemački glavni stan. U carevoj se pratnji nalazi i prvi vrhovni dvorski meštar grof Hunyady, ministar vanjskih poslova grof Burian i načelnik generalnog stožera barun Arz.

Berlin, 11. (D. u.) Austro-ugarski poslanik princ Hohenlohe-Schillingfürst otputovao je u veliki glavni stan, da prisustvuje sastanku cara Villma sa carom Karlom. Kod sastanka će biti prisutan i drž. kancelar grof Hertling te držav. tajnik dr. pl. Kühlmann, koji će se tom prilikom sastati sa vanjskim ministrom grofom Burianom.

Iz Nizozemske.

Amsterdam, 11. (D. u.) „Allgemeen Handelsblad“ doznaje iz Haaga, e je sigurno, da su pregovaranja sa alijirskim vladama o uvozu obećanih 100.000 tona žita konačno riješena. Sada se još samo čeka, da se uredi pitanje sa Njemačkom, kako bi se dobilo garancije za sigurnost brodova. Očekuje se, da će i u toj točci naskoro pasti odluka. Ova će privremena odluka vrijediti za sada samo za 3 ladje, koje su određene za izvoz. Može se all predmisliti, da se neće mnogo čekati niti na odluku pogledom na druge ladje, koje imaju da isplive. Za parobrod „Nieuwe Amsterdam“, koji je otplovio koncem travnja, dozvoljena je slobodna pratnja za odlazak i povratak.

Političke vijesti.

Za koga se tu radi?

Pod tim naslovom donosi „Venkov“: „U Austriji bijahu uvijek nagrađeni oni, koji snovaše urote“. To je stara riječ, riječ davnog klatuma, koja je nekada bila izrečena iz njemačkih mjesta iz madžarskih revolucija. Sada se to potpuno dokazuje istinitost tih riječi... Malo je tjedana prošlo od onih trenutaka, kad je javnost bila poplašena od revolte, koju su podigli proti državi i proti kruni njemački plemići i s njima spojene njemačke stranke. Pisalo se i govorilo o poznatom poduzeću kneza Fürstberga, te se nije štedilo niti riječju „veleždajnici“. Uzbudjenje je bilo ogromno, te se čekalo, što će iz toga na koncu konca izći. A već je išlo... Revolucionarne stranke triumfuju! Dr. Seidler, kako bi ih umirilo, podaje im dar, kakvome se oni ni u snu nisu nadali. Obćava im raskomadanje kraljevstva češkog, germanizaciju čeških krajeva i k svemu tomu još i apsolutizam! Što si može poželjeti njemačko srce više! Najviše još možda još veće privretnost k Berlinu! I za to se već radi: za sada na polju opskrbe politike! Tim putem dakle dobivaju se u ovoj državi prednosti. Mi smo zajista daleko od toga, da nekome spočtitujemo izdajstvo, te da proti nekome zovemo kriminala i vješala; ne zovemo ih ni na Nijemce, koji ipak nisu kroz ratne godine radili ništa drugo, do li nastojali proti nama najgorim denuncijacijama i sličnim podlostima. No mi, kao narodi uistinu kulturni i politički zreći, otklanjamo takove odurnosti i nikad ih ni proti komu ne uživamo. Dakle niti proti svojim zagriženim protivnicima. Ali baš za to, što stojimo na tom uzvišenom stanovištu, možemo konstatovati činjenicu, koja govori više od drugih, da je naime austrijska vlada doduše kadra preko usliju ministarskog predsjednika navijestiti boj „veleždajnicima“ češkim i na nož, ali za to o njemačkima napadno sve dosada šuti i još ih nagrađuje! To je prava austrijska politika! Kad u Beču njemački plemići i njemačke stranke revoltuju proti državi i proti kruni — krivnja se na koncu svali na Slavenel!

Dobro i ispravno pogadja cijelu tu prevrascnost naših prilika, protest našeg i jugoslavenskog naroda, koji danas pripjeće već sva (tu je jedna riječ zaplijenjena, valjda „neutralna“, op. ur.) štampa. Iz tog iska za dobit će gdje koji gdje gdje neizbrisivi dojam o tome, kako se ovdje postupa u doba najveće ratne napetosti i najstrašnije gospodarske nužde — sa slavenkom većinom. Mjesto da se vlada pobrine za to, da se barem ublaži sadašnju bijedu svih slojeva pučanstva, — zaposlena je planovima, kako bi potlačila slavske narode i kako bi na njihovu štetu pojačala još više nadvladu njemačke manjine. Zar se nitko u Beču ne hvaća za glavu nad takovom politikom, zar nitko ne vidi, kamo vodi i za koga radi to tjeranje, zar nitko ne shvaća do kakvih rezultata mora dovesti to potlaćivanje slavenkih naroda?! Po svoj prilici ne! Kad nisu izjeličili Svezemci Beča sa svojom revolucijom iz dosadašnjeg zaostajanja, kad ni njemačko plemstvo sa svojim intrigama nije otvorilo očnuvjućim krugovima oči — onda zajista više ne može ih ništa osvjestiti! Bacaju se pod željezna kola neumoljive sudbine! Jedva iza godina upoznat će, za koga su tu radili!

Bugarsko-turski spor.

„Neue Zürcher Zeitung“ javlja: Iz Beča pripjeće: „Tägliche Rundschau“: U tursko-bugarskom graničnom pitanju postiglo se posredovanjem Njemačke riješenje, koje će po mogućnosti biti konačnim. U Bukareštu je, kako je poznato, postavila Turska zahtjev, da joj se kao poravnaje za što Bugarska postizava Dobrudžu, da dade natrag tursko zemljište, koje joj je na Marici 1915 bilo odstupljeno. Bugarska je dočekala taj zahtjev iz početka nevoljko. Napokon

je ipak izjavio bugarski mirovni pregovaratelj, ministar financija Tošev, da je voljan biti u Sofiji zagovornikom predlogu posredovanja državnog tajnika v. Kuhlmann. Taj predlog posredovanja sastoj se u tome, da Bugarska prije svega predade natrag Turskoj mjesto Agidž. To je predgrađe Drinopolja, u kojem se nalazi željeznička postaja, te bi Drinopolje, kad njega ne bi imalo, bilo jako gospodarski oštećeno. Osim toga morala bi Bugarska sve one uske zemljišne spojnice povratiti Turskoj, koje se kod Lile Burgasa protežu na desnoj obali Marice. Time bi bila prislijena Bugarska da si sagradi 60 do 70 km nove željezničke pruge na desnoj obali Marice. Kako se sada saznanje, prihvatilo je Radoslavljev kabinet taj njemački predlog uz uvjet, da se Turska obveže, da ne će postaviti pri kasnijem sticanju zemljišta sa strane Bugarske na balkanskom poluotoku, nikakvih novih zahtjeva kompenzacije. Ali s tim uvjetom nije očet sporazumna Turska. Sve se više glasa iz turskih političkih krugova, da će Turska u slučaju da Bugarska doblje Macedoniju i Pomoravlje, zahtijevati da joj se vrate zemljišta pri moru na desnoj obali Marice i gradovi Dimitika i Gimidžina. U bugarskim krugovima vlada radi toga neko nezadovoljstvo.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije Slovenaca i Slovenaka, koje će posjetiti zlatu češku Pragu prigodom proslave pedesetgodinje položaja temeljnog kamena za „Narodni divadlo“ priglasilo se dosada 70. Zastupane bit će sve središnje prosvjetne gospodarske i političke korporacije. Iz same Ljubljane odlazi na svečanost 27 osoba. — „Slovenski Narod“ popravljuje ostavku ministra Žolgera: Car je prihvatilo demisiju ministra Žolgera, te ga je milostivim pismom otpustilo iz službe. Spomena je vrijedno, da je trajalo više dana, prije nego li se car odlučio udovoljiti Žolgerovoj molbi. Vladar je znao, da gubi u njemu jednoga od najodličnijih svojih savjetnika, najodličnijih ne samo svojim znanjem, nego, što je u visokoj državničkoj službi od najvećeg značenja! svojom muževnošću i odvažnošću. U političkim krugovima pripovjedaju, da je najskrenija careva želja imati otvorene i muževne savjetnike. Među one rijedke muševce, koji odgovaraju tom zahtjevu krune, pripadao je i naš rodjak dr. Ivan vitez Žolger. Vitez Žolger je otišao iz kabineta, jer nije htio da bude sukriovac nezakonitog i nepravednog kursa, kojeg je vitez Seidler obećao Nijemcima. Spomena je vrijedno, da su se u kabinetu još i drugi ministri protivili najnovijem preobratu — ali odvažnosti izvoditi konsekvencije nije imao osim Žolgera nijedan. Rekli smo, da se vitez Žolger sa svojom demisijom nije pokazao samo pravednim mužem, nego i takodjer izvršnim političarom. Zapustilo je kabinet, svijestan si, da najnovija politika vitez Seidlera nosi sa sobom ključ smrti i da će ministarski predsjednik prije, nego li možda misli, biti sa svojim njemačkim prijateljima — politička lješina. Odlazak vitez Žolgera je za nas dobra poduka. Njemu samome je u čast i narod, čiji je sin, jest na nj ponosan. To je za muža i političara Žolgera najbolja otpusnica. Osvjed čeni smo, da ćemo se s njim susretnuti još na visinama politike — u sretnijim vremenima, kad će svoje bogate sile moći opet posvetiti državničkom zvanju.“ „Slovenski Narod“ javlja dalje: Nasilno su naredbe odgođene. U njemačkim krugovima postaje nervoznost uvijek većom, jer dosad još nijesu izakle od vlade obećane nasilne naredbe proti Česima i proti jugoslavencima. Kako doznajemo iz jako vjerodostojnog vrela (javljaju iz Beča), s odredbama za sada ne će biti ništa. Neki su njemački krugovi informirani, da se je vitez Seidler morao odlučiti za odgođenje cijele vladine akcije i to za sada na vrijeme iza duhova. Gdje je uzrok tom odgadjanju još ne znamo. Ali čini se, da se u mjerodavnim političkim krugovima, a te i takodjer među mirnim njemačkim političarima, pojavljaju uvijek jače misli proti politici očitog nacionalnog nasilja, koja se ne može dovršiti drukčije, do li političkim katastrofama. Raspoloženje u širokim njemačkim masama nije nikako ugodno špekulacijama njemačkih zastupnika, a od vlade i Nijemaca izvršena odgoda parlamenta izazvala je u širokim slojevima njemačkog seljačko i osobitog radničkog puka tako oštar otpor, da je Seidleru i njegovim njemačkim prijateljima kao ozbiljna opomena. Izgraju se vatrom, kušaju li trajno izlučiti parlament.

Prvi češki odgovor. U Beču su Nijemci dne 7. svibnja izazivali češke zastupnike, koji su večerali u nekoj točloni. Nijemci su zahtijevali da se udalje zastupnici Stanek, Kotlar, Holupka, Donat, Zdrasky, Vyškovsky, Mechura te češki novinari, koji su tamo večerali. Došlo je do burnih prizora i do prepiraka, te su Nijemci, kako javlja „Slovenski Narod“ fakično napali Čeh. Među onima, koje su napali bijaše takodjer predsjednik radnog zbornog zavjeda u Brnu. Predsjednik je češkog svaka nastojao umiriti, ali mu to nije bilo za rukom. Napokon su Česi ostavili lokal, kako bi se zapriječilo daljnje izgrede. Češki su se zastupnici

radi te afere pritužili ministru-predsjedniku. Jasno je, da takovo barbarstvo ne će ostati bez primjerenog odgovora. Češki su zastupnici, kako javlja dalje „Slovenski Narod“, upozorili na to takodjer ministarskog predsjednika, te ga opomenuli, neka opskribi Beč živežem iz ne čeških okružja, jer će inače ostati glavni grad bez prehrane. Češki su zastupnici umolili predsjednika zbornice dra. Grossa, da im omogući, da večeraju u restauraciji parlamenta, jer se žele ukloniti pred napadajima od nahuškanog bečkog pučanstva. Medjutim je kotar Telč u Češkoj, koji bi morao na jesen preuzeti dobavu krumpira za Beč, izjavio, neka vlada odredi drugi kakav kotar, jer inače može Beč ostati bez krumpira.

Stanovište poljskog naroda. Nijemci u Austriji grozničavo rade, kako bi barem Poljake pridobili za svoje crne planove. U list, koji se u Švicarskoj štampa za centralne vlasti, „Neue Zürcher Zeitung“ šaju zadnjih dana austrijski Nijemci tendenciozne vijesti o novom političkom položaju. Medju ostalim se nadaju, da će i sada Poljaci biti poslušni uz njih, te velić, da se je akcija češkog književnika, Jaroslava Kvapila, u Galiciji izjalovila. Prva nada može biti vjerojatna, jer poljski narod ne zastupa ni na carevinskom vijeću njegovim narodni ljudi, koji su išli narodnih redova, kao što su to zastupnici jugoslavena i Čeha, nego vode tamo riječ suhi neiskreni nenarodni birokrate, činovnici i plemići, koji nemaju smisla ni za narodne potrebe ni za narodne ciljeve. Druga tvrdnja, kao da bi poljski narod odbio bratsku ruku, što mu je pružaju Česi i ostali Slaveni u Austriji, jeste neispravna. Svjedoči o tom i bilješka u „Narodnim Listima“: Za nekoliko dana pozdravit ćemo slavske gostove, koji će doći da se utješe s nama pri našoj proslavi Narodnog divadla. Bili su s nama već pred pedeset godina, kad smo radosno postavljali temeljne kamene svog razlaza. Tada bijahu medju nama i Rusi, Srbi i Luzzičani; samo Poljaka nije bilo. Danas će pravno mnogi, koje bismo rado vidjeli medju sobom, manjkati; ali Poljaci ne će manjkati. Pedeset je godina brzo prošlo. Prošlost nas je dijelila, sadašnjost nas približava; budućnost nas može sjediniti. Vjerujemo u njihovu novu Poljsku, tako kao što vjerujemo u svoju buduću Češku, i podavamo ruku njihovoj budućnosti. Sastajemo se u zajedničkoj nadi, da ćemo biti jedni drugima državnim susjedima. Samo toliko osjećamo pred sjutrašnjim danom: nije nam dostatno, da nadjemo saveznike, već braću. Iza savezništva interesa tražimo savezništvo duha; zajednički prijatelj je moćna veza, ali beskonačno je moćniji zajednički cilj, a taj je za nas slavenstvo i narod, demokracija i sloboda. I tako ćemo u poljskim gostovima pozdraviti prije svega poljske rodoljube, vjerujući čvrsto, da za njih isto tako kao što ni za nas nema i ne će biti druge ljubavi, do li ljubav prema narodu i slobodi, prema narodnoj cjelini i prema čovječanskom pravu, te da taj, tko će se u tom duhu boriti za poljsku stvar, bit će više nego li saveznik, bit će brat nama i Jugoslavencima.

Iz bivše ruske carevine. U Ukrajini je položaj nejasan, premda se daje naslućivati, što se tamo događa. Ukrajina ima sad svoga diktatora, Skoropadskog, o kome veli „Hrvatska Država“ da je omen et nomen, t. j. da će skoro pasti. To se još predvidjeti ne da. Jeste to čovjek veoma pouzdan i sklon Berlinu. Već zato će ga štiti vojska generala Eichhorna. Informacije su o prevratu u Ukrajini veoma suhe i nepotpune. Ne znamo, što i kako će vladati taj Skoropadski, ukrajinski hetman, general, kako ga nazivlju „Narodni Listy“. Njemačke vijesti javljaju da se njemu daje u ruke vlast kao diktatoru u zemlji na neodređeno vrijeme, dok ne uspije uvести u zemlji red i ugusiti anarhiju u vojsci i u stanovništvu, glavno medju seljacima. Daljnje njemačke informacije (službene) iz Berlina osiguravaju, da su osobito sjajnu svjedočbu dobrog ponašanja izdali „atamanu“ Skoropadskom barun Mumm v. Swarzenstein, poslanik njemačke vlade u Kijevu, i bivši veleposlanik njemački u Petrogradu (prije rata) grof Pourtales. Ovaj je proglasio na temelju razgovora, što ga je imao s novo izabranim diktatorom Ukrajine, da „se veoma zadovoljivo“ izrazio o svojoj budućoj politici, da je otklonio velikoruske i poljske tendencije itd. Dakle Berlin je zadovoljan sa stanovištem novog diktatora. Gospodin grof Pourtales osim toga izdao je Skoropadskom na temelju starog osobnog poznanstva svjedožbu, da je osvjedočeni prijatelj Nijemaca, isto tako, kao i njegovu žena. Nešto drukčije promatra dolazak te nove ličnosti lavovsko „Ukrainské slovo“ od 3. svibnja, koje donosi svoje izvrsne informacije iz Kijeva o državnim prevratu i o novoj vladi. Mimo ostalog veli, da je njemački general Eichhorn razoružao cijelu kijevsku diviziju ukrajinske vojske. Novo izabrani diktator Skoropadski jest grof. To je bogati ukrajinski veleposjednik, potomak starog roda iz kojeg je već jedan njegov predak bio kozacki hetman u Ukrajini za vrijeme vlade carice Katarine II. U posljednje doba organizovao je političku skupinu, koja je pručko zatirala političke i socijalne reforme Male Rade. Kao politički kandidat za ustavodavnu skupštinu je propao. Taj grof Skoropadski jest dakle

taj znameniti demokrata, koji prema osiguravanju službenog Berlina zajamčuje brzi povratak reda i parlamentarizma. „Ukrainske Slovo“ prema svojim informacijama pripominje, da je pri prevratu pružila izdašnu pomoć tuda, naime njemačka oružana sila. List se ne oduševljava radi nepolitičke politike generala Eichorna, te misli, da se on sam učinio u Ukrajini dalje nemogućim.

Iz Hrvatske. „Slovenski Narod“ prima iz Zagreba pismo s danom 6. maja koje započinje srpskim pravoslavnom uskikom Hristos uskresel jučer i danas, veli se u pismu slavi pravoslavni dio našega naroda, Srbi, svoj Uskrs, i mi katolički dio, Slovenci i Hrvati ponavljamo s njima: „Hristos uskresel“, te svi zajedno mislimo na svoje uskrsnuće u jedinstvu. Jučer i danas crkva je na Preradovićevom trgu i sam trg napunjen vjernicima. Tom se prilikom tek opaža, koliko je Srba u Zagrebu. U crkvi odgovaraju svi pjevom svećenicima, s kolulima tima tamjanova podižu se i srca k nebu. Na ulici pak ide promet svojim putem naprijed. Isto je tako i s političkim životom. — Izbori u Delnicama i Novom još nisu raspisani. Sve su ostale vijesti neispravne. Ali čuje se, da će biti raspisane do maha. Za koaliciju kandiduje Juraj Čašparac, novinar, veoma simpatična ličnost i pristasa jedinstva. Ima izgleda, da će bezuvjetno prođijeti, jer je veoma oblijubljen. Dr. Zdravko Lenac, koji je htio nastupiti izvan stranke ili eventualno kao opozicionar, odstupio je od svoje kandidature. Moguće jeste, da će se za kandidaturu odlučiti Starčevićeva stranka prava. U Novom će kandidovati koalicija dr. Mijatina Mažuranića, brata pok. Boguslava Mažuranića. Frankovački gradski zastupnik Franjo Hrušić bio je nekada nemlo protivnik Srba; u Hrvatskoj je osobito mnogo radio za maglovite frankovačke ciljeve; u ratu sa Srbijom opetovano se odlikovao, konačno je bio zarobljen i na najveće iznenađenje Frankovaca vjbran svome geslu: „okretati bandiru kako vitar puše“ postao je u inozemstvu Jugoslaven i na rimskom kongresu sudjelovao je zajedno s članovima Jugoslavenskog odbora. Naravno da je ta vijest uzbudila u Zagrebu općenitu pozornost radi političkih zaključaka, koje se može iz te činjenice izvesti. Frankovačko glasište „Hrvatska“ bjesni naravno radi toga proti „Slavosrbima“ poznatim svojim izrazima i tvrdi, da nije istina, nije istina, nije istina... Tko ima pravo, doskora će se pokazati. Zemaljsko je kazalište postavilo 60godišnjicu skladatelja Viktora Parne s njegovom operetom „Carićine amazonke“. Kao uvijek krcato kazalište opetovano je burnim odbravljem i pljeskanjem izazivač svečara i oduševljeno ga pozdravljalo. — U Oslječu oglašao je izdavač i urednik „Samostalnost“ koja je bila obustavljena izlaženje novog lista, „Stalnost“. Ne zna se, da li će to biti uzeto od državnog odvjetništva na znanje, te da li će se dozvoliti izlaženje lista.

Domace vijesti.

Jugoslavenska propaganda.

Nije tome mnogo više no mjesec dana, da su se muž i žena potukli, da je radi toga morala po- helji nastupiti te se radi toga razvila tučnjava između dotičnog muža i nekolicine njegovih prijatelja te redarstva, što je konačno privabilo na lice mjesta oveliki broj znatljajnika, koje je nespretna postupak upleo u tu posve indiferentnu sferu. Kako je svršila stvar, poznato je već odavna svima: Vojničko je zapovjedništvo grada Zagreba izdalo stroge naredbe glede posjeta kavana, ograničilo nekim osobama slobodu kretanja a kao razlog se za to navodi: jugoslavenska propaganda. Muž i žena su se dakle zavadili radi jugoslavenske propagande!

Kod J. S. Machara.

Nalazih se na putu kroz Beč baš u doba, kad je Machar bio započeo s rasprodajom svojih rukopisa. Ta, nobilni čin jednog od najpopularnijih čeških pisaca i pesnika i jedne istaknute ličnosti u češkoj novodobnoj politici shvatio je svet na razni način. Našlo se naravno odmah kupaca. Ta rukopis knjige takovog popularnog literata ipak vredi 50 kruna, a bogzna što će vrediti za deset za petnaest godina. A napokon jest to jedna uspomena, koja vredi daleko više od štampane knjige. Ali deo se češke javnosti oselio zasramljen. Sigurno nije Machara potaklo osobno samoljublje da rasprodaje svoje rukopise, da se rastaje s tim svojim uspomena na razne vesele i tužne događaje u svom životu. A ne samo to. On je sam razaslijao rukopise, vodio račune, pakovao. Za sekser se potpisivao, za krunu slao dopisnicu. A sve to za to, da brzo, bez odvlačenja pomogne češkom detetu, koje u carskoj prestolnici strada. Realistički časopis „Česka straž“ poviede odmah akciju oko sabiranja prinosa za Macharove rukopise, te mu podje za rukom, da te rukopise barem delomično spasi istoriji. Machar se sam toj akciji usprotivio.

To me, a još više osobne simpatije, nateralo, da posetim tog pesnika i čoveka. Živeo je tada u Grizingu, malenom zaseku u XIX. bečkom kotaru, koji je posve odeljen od Beča, s kojim ga spaja električna željeznica, a nalazi na osamljeno češko seoce

Ovaj zaključak izgleda komičnim, ali je posvema u stilu ostalog zvanličnog zaključivanja. Izgleda zaista, da je jugoslavenska propaganda ona sablast, kojom slaba savijest pomućuje pameti. Ali osim slabe savijesti bit će i zlohlotna namjera, da se našem narodu namiče odgovornost za sve moguće i nemoguće događaje.

Ne dotičemo se baš rado tog pitanja ali činimo to iz nužde samoonbrane. Mi se doduše ne bojimo ljudjaka, jer znamo da ima za njih lječilišta, u koje se ih zatvara, niti se bojimo zločinaca, jer imademo za njih debelim zidovima opasne tamnice; ali tko neka nas štiti od mahitanja privilegovanih klasa, koji ne samo da smatraju svakog Jugoslavena veleizdajnikom, već su takodjer u stanju dati ovoj samoonbmani takodjer realno značenje. Mi ih pitamo samo, kakvih razloga osim onoga, sadržanog u poslovici „kriv si jer si živ“ i neugodnog osjećaja, kao posljedice nepravde, koje su nanijeli našem narodu, imadu za svoja sumnjilčenja? Da li smo veleizdajnici radi toga, što su nam braća iz Dalmacije do zadnjeg momka branili Soču, što su Vraždnici spasili čast austrijskog oružja u Srbiji, što su ostala braća iz Banovine i iz Bosne svaki put izbavljali vojsku iz neprilika i to još nedavno prigodom ofenzive Kerenskoga, što danas zadnji Bosanci žrtvuju junački kao što i prije svoj život u različitim jurišnim odijeljenjima? Što je ovim svojim djelima naš narod zaslužilo da ga se proganja i sumnjilči. Baš radi toga, što nitko ne može, da otvoreno okrivljuje naš narod zbog kojekakvog zločina, zatekli su se naši narodni protivnici udobnijem načinu ubijanja, u podmuklom i bečasnom rovarstvu i tajnom sumnjilčenju ne samo naših ljudi uopće već i svakog pojedinca. Ali ništa za to! Mi smo opetovano dozvali našim narodnim protivnicima riječ „našu savijest je čista“ a nikakav zakon — jedino naslije — moglo bi da udovolji kojekakvim pritaženim težnjama i željama, pa i danas to činimo te prepuštamo vječnoj pravednoj historiji, da raskrinka njihovu sramotu.

Položilo odvjjetnički ispit. Našem radništvo i gradjanima dobro poznati odvjjetnički kandidat i predsjednik Narodne radničke organizacije u Puli, a sad u vojničvu dr. Rudolfer, položilo je ovih dana kod c. k. višeg zamaljskog sudista u Zadru odvjjetnički ispit sa veoma dobrim uspjehom, na čemu našem dr. Pederinu od srca čestitamo. — Dao Bog, da ga kao takovog skoro vidimo u našem gradu, na sveopću korist našeg radništva.

Prehrana Trsta. Brzjavljaju iz Beča od 11. t. m. j.: Pod vodstvom člana gospodske kuće i trčanskkih zastupnika Dr. Gasser, Oliva, Piloni i dr. Ribarža predstavili su jučer ministru-predsjedniku dr. von Seidleru deputacija, sastavljena od svih stranaka i narodnosti, da se prituže o poteškoćama u prehrani, koje vladaju u Trstu. Deputacija je stavila na predlog ministra-predsjednika konkretne predloge. U vijećanju, koje je trajalo dva sata i po bile su predložene mjere, koje se tiču najnužnijih potreba trčanskog gradjanstva i koraci, koji se moraju i za budućnost poduzeti.

Društvo prijatelja djece otvara u Puli dne 15. svibnja 1918. u kući Arco Romano ulica Carrara br. savjetni ured za matere uz kuhinju za mljeko. Svrha ovog zavoda sastoji u tome, da se s jedne strane majkama koje doje do uključivo šest mjeseci iza perioda dojenčeta pruži mlječne životne namirnice kao kukuruzno brašno, slador itd. i to jedan put na sedmicu kao nagradu za dojenje, a s druge strane, da se onaj dojenčadi koja se umjetno othranjuje daje odgovarajuću količinu prama liječničkom propisu priredjenog ml-

jeka i to svaki dan do svršetka dobe od jedne godine. Ove će se životne namirnice izdavati prama cijenama, što će ih od slučaja do slučaja odrediti aprovizaciona komisija. Siromašne majke će na temelju odgovarajuće poduprte molbenice upravljene društvu prijatelja djece moći dobiti posve ili samo djelomice popust u plaćanju. Djeca, koja su prekoračila jednu godinu ne će biti od društva uzeta. U obzir i to radi malene i sada raspoložene količine mljeka. One majke, koje su dosada imale već iskaznicama mljeko, moraju se dne 14. svibnja o. g. u vrijeme od 8—10 sati ujutro osobno prijaviti zavodu. One majke, koje misle, da imadu obzirom na gore navedeno pravo na opskrbu po ovom zavodu ili im dosada to nije bilo priznato, pozivlju se, da dodju sa svojom djecom donesavši i krsni list, dne 13. svibnja u gradski zdravstveni odlo, trg Foro 2, II. kat, od 10—12 sati prije podne.

Glazba. Mornarička će glazba odsvirati danas popodne u 5 sati na trgu Custoza slijedeći raspored: 1. Dostal: Ljetalački marš; 2. Maillart: Uvertura opere „Pustinjakovo zvonu“; 3. Strauss: Zena, vino i pjevanje; 4. Zajc: Duet i finale opere „Zrinjski“; 5. Schubert-Beriz: „De, stara, gledaj“ pjesma iz pjevolgre „Kuća triju djevojaka“; 6. Rezek: Poputnica generalnog stožera.

Iona po našu. Umra je braco pensate vi, kad se toliko vremena ne javlja. Ma ni umra, ne! Ca on umrii, pak još sad kad je ovako lipo sunce, kad šenica reate, da ti se srce od milnje širi, kad pennaš, ala ti Bože, ma će tote biti čagod. Lipo je nadaždilo, sve je moko i ko Bog da, ovo lito ne će biti tolika mizerija, kako ovo paaano. Ki zna, forš da će i Bog siromahu dobra, kad ga ničan drugi ne mari viditi. Bon ma pušmo to na miru. Danna, kad je tako lipo vrime, vanka, brace, a vellkon politikon. Kad će biti mir? san pita jučer jenega Rakijana. Nikad, mi je po rakijanski odbrusilja. Mir će biti, kad nas ne bude. — Ma ke — počela san je kontrastati — mir će doiti, samo triba stiriplenja imati. — Ma Bog li ne videja, reči će moj Rakijana na to, da je ki kad imn voće stiriplenja od nas. Uzeli su nan sve. Pobrali su nan mlado i staro. Lačni smo dr Boga, kamogod se ubriješ, ne vidiš nego koat i kožu. Još moru samo kožu z nas uderati — drugo smo provali sve. Tako je reka Rakijanc, tako bi reka i Valturac, Medullnac i svaki, kega pitaš. Ja san zmanu Bepi Rakijancu tumačlja, kako je to tako i tako, kako će doiti i naše vrime, kad ćemo pitiiti uno da nan sad pouzuivaju. A pak na slavu božju, neka bude, kako će njegova sveta volja, govori najzda Rakijanc. Delati ćemo, koliko moremo, kako i dosada, a ako budemo morali umrii, mi nismo krivi. Ma din ja zmanu Bepi — A ča si ti zrimane Bepo? — A po sviču božju — Rakijanc. Dobro, Rakijanc, Bepo — Ma ča, ča još, lačan san, to je vidiš. — Ma ne, ne zrimane Bepo, znaš ti ča si ti? Od kega naroda si ti, lako govoriš? — Ma po našu hrvatski govoriš, imamo u Rakiju našu hrvatsku školu, ma naučitelja nismo. Nima mu ki dati jisti. — Dobro zrimane Bepo. Ti si Hrvat, govoriš po našu, hrvatski, a tako, kako govoriš ti, po našu, govori svi narod skoro po Istri, po Dalmaciji, po Hrvatskoj, u Bosni, u Srbiji u Crnoj Gori. Svi govore po našu, to će reći mi smo Hrvati ali Srbi, a gori u Kranjskoj su Slovinci. Slovinci, Hrvati i Srbi činimo jedan narod, svi smo mež s obom brati, zašto govorimo jenim jezikom i jense zemlje matere s om sini, pravica je da budemo i mi sami imali naš štat, da znamo, kamo gredu naša dica, zašto gredu i da znamo, kamo gre naš pot i naše muke. Kad budemo mi sami imali naš štat, našu Jugoslaviju, živiti ćemo, kako budemo mi žellili, živiti ćemo u miru, dokle nas drugi budu puštili u miru i dokle se drugi ne budu inikali u naše posle. Si razumija čagod — zrimane Bepo? — Lipo je sve i pošteno, neka samo Bog da sriču i da zajde na vašu. Baš mi je ta besida rečena od srca. Ali naši ljudi to još ne razumeju svi. Bržni su i nevoljni, lačni i rasprickdani. Ma će doiti vrime, kad će oni znati ustipnuti. Za danas dosta. Kad ča bude, znajte, da dobro ave gleda i pazi i Vas sad pozdravlja. Brace od kapitanata puljskega.

Skoro u kino „Ideal-u“

Caesar, Julius Caesar!

„Čvrsto sam uveren, da hoće. Danas su još razdeleni na razne skupine bez zajedničke organizacije, ali nadam se, da će onđ, kad svaki pojedinac shvati ozbiljnost vremena, jedna misao sjediti sve, da će nestati onih malenih razlika, koje danas izbijaju na površinu, pa će tada, kad uvide, kako ceo svet moiri i prati red malenog naroda i njegovu nastojanja oko oslobođenja i sjedinjenja, progovoriti i oni kao jedna jedinstvena celina.“

Na to nam se razgovor vrteo oko najnovijih događaja na slavenskom jugu, u našoj državi te u Rusiji. Video sam Machara tada po prvi put. Ne- koje sam njegove knjige pročitao i domišljao se, da taj čovek mora izgledati nekako strogo, vojnički. Mišljah, da će naći zatvorenog filozofa, a nadjoh čoveka, kakvog ti na jugu još nisam sretno. Nekoliko pogleda i već govori s tobom, kao da ste davni znanci, iz školskih kupa još, razgovor teče slobodno i ugodno, ne osećas se vezan ničim. Otvoreno i iskreno reče, kako ne samo on, nego ceo svet mora da s poštovanjem skine kapu pred onim delom našega naroda, koji je zadiyio čovečanstvo i čija se dela mogu usporediti sa najsjajnijim stvaricama svetovne istorije. Zato nije ni čudo, reče na moju primedbu, da su češke simpatije za taj deo našeg naroda najjače, da je to zajista tako.

Na moje pitanje, koje je bilo tek onako naba- čeno, misli li, da će se opet povratiti Stürgkhova era, a s njom doba apsolutizma i progona, odgo- voril: „Teško je kazati. Ali ni to iskjučeno nije. Sva-

ili letovalište. Stan mu je u trećem katu vile, okru- žene brezama i akacijama, sa kojih se baš smejaio proleće, kad stupih u vrt, koji okružuje tu vilu.

Josip Svatočluk Machar navršio je već 54 godine, ali još je uvek čvrst, mlad, vedar. Govori jasno, nedvolično, otvoreno i sridačno. Reči ne zaočeva, nego osećas, kako mu svaka izvire iz srca, iz uverenja, Razgovor započesmo o našim književnicima. Umolih ga, da mi kaže svoje mnjenje o njima.

Počeo govoriti općenito o pomenima Čeha prema Jugoslavenima. „Mi smo vas uvek videli“, reče, „onđe, gde vas hoćemo videti danas, ili onđe, gde vi hoćete danas da budete. Citajući vaše pisce, bili smo slovenski, hrvatski ili srpski, imadosmo uvek pred očima samo jednu celinu, mišjasmo, da čitamo dela pisaca jedinstvenog jugoslavenskog naroda. Za separatističke težnje pojedinih skupina na slavenskom jugu ne imadosmo nikad nikakva porazumljenja. Znam, reče, kako oni, koji danas vedre i oblače, nastoje, da vas opet međjusobno zavađe, pa da onđja oni mogu lovitii u mutnom. Po starom receptu do- kazuju svoje simpatije za jedan deo naroda, da ga tako namame, kako bi se odrekao drugog i olakšao njima posao. Ali nadam se, da su to poslednja njihova nastojanja. I vi ste, još krucce, nego li mi, bili napomenuti, pa bi zlo bilo, kad biste i sada ostali onako počepani, kao i pre.“

Na moje pitanje, veruje li, da će jugoslavenski književnici progovoriti onako, kako progovorite češki, jedinstveno, odučno i snažno, odgovori Machar:

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina. I ako naš slavni Pazin-grad imade petoricu naših trgovaca, koji su sposobni da vode aprovizaciju, odlučilo se, kako se već na sva usta govori, da se ponovno predade aprovizaciju našim narodnim protivnicima, talijanima Milotić i Prinz. Kao uzrok tome navadja se, da je narod nezadovoljan sa sadašnjom općinskom aprovizacijom. No nije kriva aprovizacija kod nas, da je narod s njom nezadovoljan, jer u ovo gladno doba u ovim kritičnim danima nema valjda jedne aprovizacije u Srednjoj Europi, koja bi mogla zadovoljiti svoje općinare, i s kojom bi općinari bili zadovoljni. No bit će tomu drugi razlogi, koji vode gospodu da odlučuju, da aprovizacija hrvatske općine prelazi opet u talijanske ruke. Na početku rata bijaše aprovizacija također u rukama naših neprijatelja (čemu se uklanjati tom imenu!) Runca i gore spomenutog Milotića, te nas je stajalo to mnogo truda i napora, dok smo prisilili pred četiri mjeseca našu hrvatsku općinu, da je napokon uzela općinsku aprovizaciju iz ruku talijanskih i počela je sama voditi uz pripomoć naših trgovaca. Sada je u toku ponovni preobrat i ponovno se misli ludo predati aprovizaciju Talijanima. Pazinska općina jest jedna od najvećih naših općina u Istri, gdje još imade najviše naše inteligencije, te ta općina morala bi služiti kao uzor svim ostalim općinama. Za to imademo i potpuno pravo, da u našoj općini gospodarimo mi — t. j. naši ljudi, a nipošto tuđji doseljenici ili pribjegljice. Ne će li gosp. načelnik, da se više bavi aprovizacijom, što svakako nije u ovo teško doba pohvalno, da nas na cjedilu ostavlja, želimo, molimo, zahtijevamo, da ga u tom zamijeni koji drugi naš čovjek, pa eventualno i uz pripomoć novo izabranog odbora. Čemu takvi skokovi, čemu se predaje aprovizaciju tuđjima, kad je isto onako, još i bolje mogu voditi naši činovnici i trgovci uz upravu i nadzor izabranog odbora. — Za hrvatsku srednju školu u Pull sabraše radnici, mornari, seljačke djevojke gotovo 60 tisuća kruna! Ali mladež hrvatske srednje škole u Pazinu reć bi da se nije odavzvala onako, kako bi morala. Samo jednoć, a već je tome 5—6 mjeseca probjegla je listom vijest, da su gimnazijalci nešto sakupili — preparandistkinje naravno — ništa. Zatim vječni muk! Govorilo se da im je sabiranje za hrvatske škole zabranilo gospodin ravnatelj. Pridružuje li se taj slavni patriotski čin njegovim dosadašnjim „velikim“ djelima za naš narod — mi mu čestitamo! — i sažaljavamo sami sebe, da smo ovakve budale!

Dnevne vijesti.

Ni Nijemci nisu zadovoljni. Ni sami Nijemci nisu s nacrtom ministra-predsjednika zadovoljni. Po novom bi nacrtu naiđe izgubili takozvanu „njemačku“ Pragu, a to je ipak za njih teška „žrtva“. Ali ni inače nisu posve zadovoljni, kako to svjedoči članak lista „Reichenberger Zeitung“, koji pod naslovom „Kruha — a ne okružne kapetane“, na uvodnom mjestu kaže: U to teško doba, kad naš puk kliče za zalogaem kruha, da spasi život do dođućeg dana, daje nam vlada, koja nam jedina može pomoći, kamenje mjesto kruha. Mjesto živeža obećaje nam — okružne kapetane, kao da bi se ih puk mogao najesti. Velik je govor progovorio prekjucer ministarski predsjednik o odgodu parlamenta, o imenovanju okružnih kapetana u Češkoj, ali ni riječi nije izgubio, da li je, i kako je moguće otpomoć bijedi u „Njemačkoj Češkoj“ (Deutschböhmen). Okružni kapetani, niti kad bi imali naslov dvorskih savjetnika nemaju danas vrijednosti za njemačku Češku. Narodu, u čijim re-

dovima hara danas glad, koji dnevno zahtijeva žrtava, ne može ni najmanje pomoći okružna razdoba, koja nam ni politički ni narodnosno ne obećava mnogo. Mnogo važnije bi bilo, kad bi ministarski predsjednik navijestio, da će u najskorijim danima poslati u njemačku Češku dovoljno brašna i krumpira. To može, imade li ozbiljne volje i odvažnosti uzeti živež ondje, gdje ga je još u izobilju. A su na ruci, znamo to, vidimo dnevno. U Ugarskoj i u „češkoj Češkoj“ (Tschechisch-Böhmen) je još živeža do Boga, djelomično možda sakrivenog i zakopanog, djelomično otkrivenog. Ali državni organi ne mogu ga naći, ili to ne će da urede. To posljednje bit će valjda ispravnije. „Venkov“ pripominje: Toliko liberečki organ. No njegova galama ne ide iz srдца. Kad bi dobio taj kruh i krumpir iz tobožnjih zaliha u Češkoj i Ugarskoj, bio bi naravno i oduševljen i za — okružne kapetane.

Hoće na pozornicu. „N. Achtuhrblatt“ javlja, da će kćerka ministra-predsjednika gdjica Alba von Seidler biti primljena u savez dvorskog kazališta. Gdjica nije dosad još nigdje nastupila, osim na nekoliko bečkih skupština, gdje je svagdje govorila za pobjednički mir.

Skoro u kino „Ideal-u“
Caesar,
Julius Caesar!
 Prosvjeta.

Društvo sv. Jeronima u Zagrebu. — Primamo: Poznato je diljem svega našega naroda hrvatskoga djelovanje književnoga društva sv. Jeronima u Zagrebu, koje svake godine izdaje dobre i valjane knjige za naš puk, a za neznatnu članarinu K 12.— za cijeli život. Ima društvo i dobrotvora, koji žrtvuju i njemu svoj ohol, osobito za siromašnu, dobru i marljivu školsku djecu upisom njemim u doživotne članove, koji pojedinci, toli javne ustanove; zadruge, društva, banke, posujlnice, općine i t. d. Općina Kastav u tome prednjači čitavoj Istri, gdje svake godine upisuje po jedno najbolje dijete koje svršava pučku školu od svake svoje područje škole, sad ih ima 17. Gospodarska zadruga u Kastvu upisivala je do prije rata svake godine po 2, kasnije 4 svoja člana i nade je, da će ove godine nastaviti svojim djelovanjem. Sada se je dala u njihovo kolo i općinska aprovizacija u Kastvu, upisav ovih dana u članove 7 siromašne školske djece, po jedno iz svake por. općine svoga područja. Tako kastavske javne ustanove što dalje to više potpomažu širenje prosvjete među svojim narodom u pomoći društvu sv. Jeronima, koje to i zaslužuje svojim plemenitim radom. Ovako čine i mnoge ustanove: općine, zadruge i banke po Hrvatskoj, Dalmaciji, Bosni, a nekoje i u našoj Istri. I upravo sada u doba, kada se najviše obdržuju glavne skupštine novčanil zavoda, banaka, zadruga, posujlnica i sličnih, iznašam ovo pohvalno djelovanje kastavskih ustanova, da bi tako možda potaknuo i druge slične diljem Istre naše, da tom prigodom od viška predviđenog u dobrotvorne svrhe, doprinesu koji manji ili veći obol u prosvjetnu svrhu društvu sv. Jeronima. Osobito to zaslužuje društvo sv. Jeronima sada, gdje ove godine slavi 50-godišnjicu svog opstanka, u koju će spomen ovoga ljeta, sredinom augusta biti u Zagrebu posebna proslava, a članovi će ove godine primiti dar od 7, a možda i 8 knjiga. U kolo dakle: prosvjetom k slobodi. Ovo iznesoh u najboljoj nakani. — Povjerenik u Kastvu.

Demokracija. Izašao je 5., 6. i 7. broj „Demokracije“, socijalističke revije, što no izdaje „Slovenska Socijalna Matica“ u Ljubljani. List je taj bogato opremljen člancima iz svih grana socijalnog života. Sadržaj mu je ovaj: Uvodnik; Dr. Ferfolja: Po novom putu. — Dr. Fr. Ilesič: Peter Preradović. — R. Golouh: Socijalističke stranke i rat. — Outhaw: O ženskom pitanju. — Dr. Layo Čermelj: Trst i Slovenci prije rata. — Petar Jug: Naš seljak i zadružnička organizacija. — K. D.: Dva ilustratora. Pregled je razdijeljen na „Socijalizam“, u kojem govori As. o marksizmu, ratu i internacionala; na „komunalnu politiku“, u kojoj govori Fr. Erjavec o socijalnoj demokraciji i komunalnoj politici te o porezu na luksus; na „socijalno zdravstvo“, gdje rasporeda dr. Al. Zalokar raspravu o boju proti tuberkulozi; na „Leposlovlja“ goje govor Fran. Albrecht i Anton Debeljak o novim djelima u slovenskoj izvornoj i prevodnoj književnosti; na „kulturu“, gdje raspravlja Abditus o zadacima „Slovenske Matice“, n. a. raspravlja o slovenskom kazalištu, dok Abditus govori o demokratskom kazalištu. „Pregled“ se i broj završava „Pedagogikom“. Tu pod naslovom „Poglavje o Fr. W. Foersterovom socijalnom odgoju govori Pavao Flerč o odgoju za mir, o socijalnom elementarnom odgoju, o stajalištu na prama radničkim razredima, o umjetnosti poslušanja te o socijalnom ženskom odgoju. Revija je pisana slovenskim jezikom, te je našim čitačima preporučamo ne samo radi vježbe u slovenskom jeziku nego još više radi krasnog i bogatog sadržaja. — Preplata se šalje na upravu „Demokracije“ u Ljubljani, Kolodvorska ul. št. 5. Tamo se nalazi također uredništvo, za koje odgovara Štebi Alojzija. Dođući će broj „Demokracije“ izaći kao „Jugoslavenki broj“ s radovima najboljih slovenskih kulturnih radnika.

„Balkan“. Izašao je 3. broj ovoga jedinoga hrvatskoga filatelističkoga lista sa sljedećim sadržajem: Nove zračnopoštanske marke. — Bosanske marke od g. 1916. — Kronika. — Krivotvorine moldavskih i moldavsko-vlaških maraka. — Novosti i t. d. te mnogo ilustracija. — Preporučamo svim hrvatskim sabiračima maraka ovaj vrijedni list. Izlazi svaki mjesec. Preplata mu je K 6.50 na godinu, K 3.50 na pđ godine, a šalje se upravi „Balkana“, Zagreb 1.

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Između usana i ruba kaleža.

Veseloigra u 4 čina s Vivian Martin.

Početak: 2.30, 3.55, 5.20 i 6.45.

Ulazne cijene za ovaj film: I. mjesto K 1.60; II. mjesto 80h.

Ući se može kod svake slike.

Ravnateljstvo si pridržuje pravo promijeniti raspored.

Oglasujte u „Hrvatskom Listu“!

Traži se naučnik za trgovinu pokućstva. Obratiti se na tvraku Fr. Surbatić u Sišanskoj ulici.

Svakejake umjetnine iz mjedi, bakra, brona, srebra, porcelana, majolike, kristala, kao što i pokućstvo te starinarske dipkarlje kupuje Dućan Plovčan Viški trg.

Izgubila se novčarka, crna sa zlatnim pretenom (zmaj) i nešto sitniša.

Umoljava se onoga, tko ju našao, da ju preda uz dobru nagradu upravi lista. B. S.

kako nas bi i to zateklo pripravn. Kad su nas prvi puta jednog po jednog zatvarali, nismo znali, što se događa vani. Bili smo u kriminalu, tamo smo čamili izolovani i posve odjeljeni od ostaloga sveta. Nismo znali, kako misli o tome narod; a listovi opet nisu smeli o tome pisati ništa. Ali danas smo u tom pogledu na čistu. Znamo, da čeli naš narod misli onako kao i mi, dapače još jasnije i odrešitije. Znamo, da se tom narodu ne može više nikakvim progona nautiti. Sad nas mogu zatvarati, streljati i vešati. Mi ćemo ići na vešala šćukajući i pušeći cigaru“.

— A kako je bilo u kriminalu u Beču? upitah. „Bili smo tamo zatvoreni s kojekakvim prostim varalčicama. Ali ti su uživali više slobode. Vi ste Istranin?“ — Jest, odgovorih. „Onda znate, gdje je Visignano?“ — Da. Višnjan, ispravili ga, donekle potalijančeno selo u zapadnoj Istri, u porečkom kotaru. — „Dobro. Iz Višnjana, ili kako mi on kazivao iz Visignana, bio je sa mnoga u kriminalu u istoj čeliji, moj najmiliji i najugodniji sapatnik, Pietro Declich. Premda mu je ime slovensko i on bi se morao pisati Dekič, ipak nisam mogao iz njega izvući ni jedne slavenske reči. Taj istarski seljak, sumnjiv radi svoga talijanstva, negovao me brižno za vreme moje bolesti. Beše to mučaljiv starac, ne znaše ni jedne reči nikakvog jezika, osim talijanskog dijalekta. Ja sam se jedini mogao s njim razumeti i razgovarati. Nemca je svakog principijelno okrstito „falot“. Sedio je cele dane na svojem „kuru“ poduprt o svoj štap i mućao“.

Na to se razgovor okrenuo na drugo polje, na svetovnu politiku. O našem mladmom vladaru govorio je sa simpatijama. Svrnuso razgovor na boljševike i današnju Rusiju. „Ja o boljševicima nemam zlo mnjenje“, rekao je. „Uveren sam, da su oni hteli sve najlepše da učine, ali su pri tom skrahirali. Trocki se previše pouzdavao u svoje poznavanje nemačkih socijalista. Mislio je, da će oni poći za njim. Zato je zatezao mirovne pregovore, zato je obasipao nemačke jarke pozivima i proglašima o bratstvu o slobodi, o demokraciji, o novom svetu. Ali nemački socijaliste nisu poslušali Trockog. Oni su stupali za nemačkim feildvebelom i njegovu ih je batina terala u boj proti ruskim revolucionarcima. Nemačka je vlada počinila mirom u Brestu Litovskom najveću pogrešku, što je mogla da poćini, popustivši vojničkim krugovima i izručivši im sklopjenje mira; Bismarck je znao, zašto nije 1866. tražio od Austrije ništa, i ako je ova bila poražena. On se onog puta usprotivio nastojanjima vojničkih krugova. A Rusija će se osvestiti. Narod, koji je dao toliko velikana, ne će tako kukavno pasti. Narod s onom književnošću i onim jezikom (čitaj Turgenjevovu „Pesmu u prozi“) udarit će putem, koga su mu njegovi književnici pokazivali. Trocki nije nemački agenat. Krive su informacije, da je u Beču primao potporu od austrijske vlade. Ja sam se informovao i u tom sam pogledu dobro upućen. Trocki je u Beču primao 30 K mesečne potpore od židovskog novinarskog društva, da može barem ne-

kako ovde kuburiti. A Lenin je čista, po mojem mišljenju, čista idealna pojava“.

Na koncu ga jošte umolih, smem li nešto iz našeg razgovora dati u štampu. „Dajte“ — reče — „ono, što vam se čini vrednim. Poručite vašima dole, da se mi razumemo, i ako si ne pišemo međusobno, da ih mi odavle shvaćamo, da ih ljubimo, da znamo, što oni hoće. I kao što su se sjedinila naša zastupstva, te sada rukom u ruci dele sve uspehe i neusphehe, ili da patriotski rećemo, bore se Schulter an Schulter, tako mora nastati tesan saobraćaj između našeg i vašeg naroda, između naše i vaše književnosti. Mi verujemo u Vas!“

Ispratio me komad puta. Na cesti sam se tekarsetio, da ga upitam nešto o „Češkom srcu“ i o njegovim rukopisima. Reče, da je raspredja u toku, da svaki mora dati ono, što ima; oseća li se članom celine, od koje jedan deo trpi, mora nastojati da prema svojim silama i pomogne. Svaki mora raditi za sve. Decu treba spasiti. Upita me, je li i kod nas nešto takova, kao što je „Češko srce“. Ispričah mu o seobi naše dece iz Istre, Dalmacije i Bosne u Hrvatsku, ali da akcija nije onako razvijta kao „Češko srce“. — „Nastojte, nastojte! Svako, ko ima, neka da onome, ko nema.“

Oprostih se s tim čovekom, koji mi je od onog tmurnog bečkog dana učinio veseli blagdan. Stisak iskrene i plemenite ruke. I odoh bogat i utešen. Morsky.